

JACINTO VERDAGUER

AL CEL

(OBRA POSTUMA)

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA, 1906

AL CEL

JACINTO VERDAGUER

AL CEL

(OBRA POSTUMA)

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20

1906

ES PROPRIETAT

ALS QUI PATEIXEN

Appropinquavit regnum cælorum.

MATH., 3, 2.

Els qui patiu en esta vall de llagrimas,
per què n contau els dies i les hores?
Passaran vostres penes com un nuvol
i après vos somriurà amorós i tendre
lo Cel, que es el somriure de l'Altíssim.
Aixecau-hi els ulls els qui estau tristos:
allà us espera l'alegria eterna,
allà totes les llagrimas s'aixuguen:
la pena es el preludi de la Gloria.

Malalt que estas clavat de peus i braços
en el llit espinós de l'agonia,
mira ses portes d'or. Te semblen llunyes?
Doncs una creu petita ten separa.
Els qui estau desterrats i en captiveri,
mirau allí l'esplendida sortida,

aont extén ses ales estrellades
 la llibertat dels Angels companyona.
 Veniu a reposar sota ls ombrivols
 arbres sagrats que cap hivern esfulla,
 los qui us sentiü afadigats i laços.
 Orfes, veniu: allà teniu un Pare.
 Los ulls que l'han de veure, per què ploren?
 Passàreu fam i set sobre la terra?
 No n passareu ja més: d'incorruptible
 menjar diví les taules són parades.
 Abandonats del món, no us abandona
 qui us ha criat: sou els qui més estima;
 de sa amor n'es penyora l'Evangelí.
 Pobrets de Jesucrist, que les engrunes
 del calaix demanau de porta en porta,
 veniu a alçar los ulls a l'estrellada.
 Veieu eix escampall de pedreria?
 Es la del mostrador: la gran riquesa,
 los munts d'or i de perles són a dintre,
 i eixa tenda d'atzur es casa vostra.

PROLEC

J. M. J.

*Vull anar al Cel: per això n'he escrit aquests cants
 d'anyorança. No voldria anar-hi sol: per això ls publico
 ara i els trec a faró, tal vegada sense ser-ne gaire merei-
 xedors. Aquí podria acabar el prolec d'aquest llibre;
 més, diguem-ne alguna cosa més.*

*No sé quin atractiu té pera les criatures el volioli,
 aquella cuqueta rodona i vermella que s'posa en els
 lliris, i més encara en les mates de boix, sobre tot en
 les altes montanyes. A Cerdanya l'anomenen margue-
 rida, i a Blanes li donen el poètic nom de gallineta de
 la Mare de Déu. D'altres insectes els noiets ne fugen
 ab por i ab prou feines els gosen tocar. Al volioli el
 cerquen entre les fulles, el cullen com una pedra pre-
 ciosa i, sense fer-li mal, el fan servir de joguina. Quan
 jo era petit, a dotzenes de vegades, ab els altres noiets,*

els anavem a caçar entre ls lliris de l'hort, sobre la blancor dels quals semblaven talment rubins. Quan sortosament ne trobavem un, ens el posavem joiosos a la mà, que ell ab peu llest s'afanyava a recórrer, tantost a la mà dreta, tantost a l'esquerra, tantost de part d'amunt a la cara de la mà, tantost de part de sota. Posavem la mà de dits cap a terra, i ell seguia caminant, caminant; la cloiem, i ell, a les fosques, trespava sense parar un punt. Quan coneixiem que s cansava de fer anar sos peus de mosca, posavem la mà de dits enlaire, i ell, cercant un repeu pera pendre volada, sen pujava amunt, amunt sempre. Quan era al cap-d'amunt del dit polser, se trobava baix encara, i s'enfilava a l'index, i quan arribava al bell cim de l'index sen pujava al dit del cor: allí donava dues o tres voltes, i, no veient un pujador més alt, s'aturava. Aixecava sa closca vermella picada de negre, que's parlia en dues portelles, treia de sota unes aletes petites com dues lleties i primes com tels de ceba, i, ajudant-li a estendre-les amb una bufada, prenía l vol, mentres nosaltres li deiem: «Voliol, voliol, ensenya-ns el camí del Cel».

Això mateix que jo deia an aqueix simpatic insecte, abans de sortir del paradís de l'infantesa, quantes vegades ho he repetit després en el llarg i travessós viatge de la vida! Quantes vegades ho he dit a la matinera calandria, al veure-la en les primeres hores dels dies d'estiu enarborar-se com una fletxa tot cantant, com fins a perdre-s de vista! Quantes vegades, en ma curta vida marinera, ho he dit a l'aliga de mar, al veure-la

encelar-se entre ls nuvols de la tempesta! Quantes voltes ho he dit a les estrelles erradivoles, que, mudant-se de lloc, com diu la gent senzilla, semblen obrir-nos la via cap amunt ab sa lluminosa estela! Quantes vegades, a l'ensopegar una d'aqueixes poques animes angelicals que estan de pas en el món, com les orenetes, li he dit al veure-len sortir: «Anima, bona anima, ensenya-m el camí del Cel!»

A la gran amor que sempre he sentida per ell, com si m'hi atragués un iman extraordinari, s'han unit, fent-me d'esperó, els desenganys que he rebuts en la terra. Veus-aquí l'origen i el per què d'aquest nou llibre, que es la segona part de les Flors del Calvari, germà d'aquelles aspres queixes i fill d'aquelles penes i dolors. El Cel es la corona de la vida atribulada i l'unica i bella explicació de l'enigma de les amargors que s passen en esta vall de llagrimes. L'idea del Cel està íntimament lligada ab la de la creu, com la conseqüència a la premisa, com la cullita a la sembra, la flor a l'arrel i l'aureola de raigs a la testa del martir.

Un dia Déu permeté que s'ennuvolés de cop mon hermós esdevenir; passi penes tant fondes que posaren en perill la meva existencia, i tant llargues, que encara duren, i Déu ajud fins que s'acabaran. No cal pas contar-ho tot: el tracte que sem donà sobre la terra m'obligà a cercar refugi en el Cel, i, pera distreure mon cor i enteniment de les miseries d'ací baix, me postí a contemplar ab les llagrimes als ulls la sobirana bellesa

del palau de nostre Pare celestial, i, encara que ab el cor ple de neguit, me posi a cantar com els pelegrins de Terra Santa, que, deixant enrera la mar tempestuosa, els perillosos esculls de Jafa i el poble d'El-Latrum, ple de llegendes tant poc falagueres com son nom, arriben a l'envista de Jerusalem: M'he alegrat de les paraules que se m'han dites: anirem a la casa del Senyor. Nostres peus entraran per tos atris, oh Jerusalem. I ¿com no cantar, ovirant més d'aprop la sortida d'aquest desterro i l'entrada en un sojorn ont el neguit es desconegut? ¿Com no cantar, tenint en perspectiva la regió benaventurada de les eternes alegries?

Admirable comportament el de la divina providencia ab nosaltres. Ella expressament omple de pedres i voreja d'espines els camins d'ací baix, pera que, en compte d'afectar-nos-hi, aixequem els ulls allí dalt, i a cada pas que fem vers la felicitat terrena ns posa un entrebanc pera que, vulgues no vulgues, la cerquem allà aont es, més ail sempre endebades! Com més fel se barreja als plaers de la terra, més s'acosten els llavis a la copa emmetzinada.

Conta Homèr, en l'Odissea, que ls companys d'Ulises trobaren tant bons els fruits del lotus que s'oblidaren de llur patria, fins a no recordar-sen més. El mateix Déu, en la Sagrada Escripura, feia retrets als israelites de que, distrets ab les floretetes del camí, no li sentien grat de la terra de promissió.

L'home es un presoner sobre la terra, puix la seva anima, per son origen i per sa fi, es tota celestial; més

es un presoner tant fet a ses cadenes, als sofriments i a la presó, que s'esglaia de sentir obrir la porta de sortida. Està tant avesat a la fosca, que, trobant-s'hi bé, la cerca, i apila damunt seu nuvols de tenebres pera no veure la serena llum de les altures. No recordo quin autor ha comparada la nostra anima a un d'aquests bonics papellons que rumbegen sa hermosura pels vergers en els matins de Primavera. Mireu-lo com desplega ses ales virolades; com puja al cim dels arbres i baixa a ran de les herbes, i vagarivol roda i va i ve d'una flor a l'altra a assaborir la gota de manà que duen amagada dintre son cor. Doncs, si l'agafen i li lleven les ales, no es més que una oruga fastigosa que s'arrossega per la pols. Ales, ales de fe i d'esperança pera volar falten a l'anima en aquest temps de fredor, no pas caminadors ni crosses pera caminar, i menys trabes i grillons de dubte i negació pera arrelar-se i corsecar-se en el desterro.

Per això creiem fer una obra de caritat, i la més gran de totes, parlant del Cel, escrivint-ne i cantant-ne. Les cançons de la cogullada i els reflets de la cuereta animen al llaurador que colga son gra en el solc del goret, i la corranda que entona l'davanter anima als segadors en la sega i als viatgers que atravessen en caravana l'desert.

Cantant el Cel, crec cumplir un precepte divi. En qualsevol ciutat aont entreu, diu Jesucrist a sos Apostols, cureu els malalts i dieu-los: El rialme de Déu està aprop de vosaltres (Lluc, 8 i 9).

Ara més que mai convé cantar a l'afadigada humanitat la cançó de les divines esperances; ara més que mai cal parlar d'una altra Gloria als qui viuen i moren per l'enganyosa gloria del món; ara més que mai convé recordar als assedegats d'or que no ho es tot lo que lluu i que part d'amunt de la teulada hi ha altre or i altres béns de més valia. Cal dir als que sofreixen que hi ha un lloc de repòs; als qui naveguen, que hi ha un port segur; i als qui moren, que hi ha una resurrecció. Cal dir ben alt als rics que hi ha unes altres riqueses a guanyar fent caritat als pobres; i an aquests cal dir-los més alt encara que hi ha uns altres béns que esperar i que's compren sofrint ab paciència les penes d'aquesta curta vida i que són d'eterna durada.

Voleu saber què es el Paradís? Poseu-vos tota l'aigua de la mar en el palmell de la mà, i després vos ho diré.

Un Sant Pare de l'Església assegura que ls pobres condemnats són més atormentats pel record del Cel que pel foc. Plus cœlo quam gehenna torquentur.

Oh Cel, que dolç ets pera ls qui tenen el cor amargat en esta vall de miseries! ¡Que hermós ets pera ls ulls que, plens de llagrimas, volen mirar-te; que suau pera l cor afligüt que sab desiljar-te i amar-te! Oh! Qui m donés ales pera volar a tos tabernacles! Qui m donés la veu del rossinyol pera cantar-te! Més, pobres i humils com sien els himnes que en dies de prova m'inspirares, vaig a donar-los a llum, pera convidar a mos germans que pateixen, del calzer de consolació ab que m'aconsolares.

A l'estampar-los ara, cambio l titol de Celisties,

ab que foren escrits, pel de Al Cel. Aquell era tal vegada més poetic: aquest es més encoratjador i sobre tot més cristià, i a més es el titol d'un dels cantic meus que s'han cantat més i es canten i rodolen encara per Catalunya. Un sant religiós que l'ensenyava a més de setcents nois en la ciutat de Manresa, morí fa catorze o quinze anys cantant aquests mots de la resposta, que deuen fer de bon cantar en l'hora de la mort: Al Cel, al Cel men vull anar.

PRELUDI

Un dia somnii que era una abella
i, papellonejant per l'hort del Cel,
anava d'una estrella a una altra estrella,
a bolves d'or cullint la dolça mèl.

Anava del clavell a la vidalba,
de l'herba-de-la-creu als romanins,
iluminats per la claror d'una alba
que no han vista jamai nostres matins.

Allà la flor de Corpus, que s'obria
entre mil altres flors en mig d'un prat,
me feia recordar l'Eucaristia,
convit on só dels Angels convidat.

Ací m somreia una gentil poncella
que, esbadellant-se, es convertia en flor,
en flor del paradís, sempre novella,
que feia cada dia nova olor.

Un Angel m'ensenyava una viola
i un lliri com la Verge hermós i blanc
aprop d'una flamanta joliola,
com Jesús ab sa tunica de sang.

D'un misteri volava a altre misteri,
d'una amor robadora a una altra amor;
com un pit se m'obria l'hemisferi,
deixant-me beure en el diví tresor.

Vola que vola de la rosa al lliri,
de flor en flor seguia jo l verger,
del nectar regalat fent el captiri
entre cantics i musica i plaer.

Fer-ne volia una rosada bresca,
per dir: «Preneu-ne» a mos amics del món;
«Preneu-ne un rajolí d'eixa mèl fresca
de l'alt verger on mes delícies són».

Més ai, més ai! Quan a plaer brescava,
caigut sobre la terra, em despertí,
i, en comptes de la bresca que us baixava,
sols trobo les cançons que veu-se aquí.

VOLEU QUE VOS LA CANTI?

Miscens gaudia fletibus.

En aquest món tot-hom plora,
tot-hom plora dia i nit,
sinó les penes passades,
les penes que han de venir.
També he plorades les mies,
més ara ja canto i ric:
canto les glories que espero
pera ls treballs que passí,
en el camp de les espines
les flors que espero cullir.
Companys meus de captiveri,
no voleu cantar ab mi?
Els qui plorau entre ls pobres,
els qui frisau entre ls rics,
els qui ls dies del desterro
contau per los del neguit,
els passos per les caigudes,

els instants per los sospirs,
 els qui estau ab el front nuvol,
 els qui teniu el cor trist,
 ¿voleu que jo vos la canti
 la cançó del Paradís?

IN PRINCIPIO

Cum me laudarent simul astra matutina.

JOB, 38, 7.

Mogut un jorn d'inspiració suprema,
 al bell matí del món,
 volgué l Senyor escriure son poema
 de l'univers, que s desvetllava, al front.

S'oferiren per pàgines soperbes
 la terra y lo cel pur:
 ella verdosa ab sa catifa d'herbes,
 ell blavejant ab son mantell d'atzur.

Desplegant i plegant ses lluminoses
 ales, vol ser sa rubrica lo llamp;
 ses miniatures volen ser les roses,
 ses lletres de color les flors del camp.

A doll a doll rajaren de sa ploma,
feta d'un raig del rioler Abril,
l'espigol i el timó de més aroma,
lo lliri de Florencia més gentil.

A raig a raig brollaren les estrelles
en la serena cupola del cel,
ulls d'angel que hi obrien les parpelles,
fronts virginals a l'aixecar-se l vel.

Foren dolços murmuris les paraules,
i gemecs de coloma los sospirs,
i remoreigs de cignes sota ls saules,
i colòquis de flors ab els safirs.

Finia la posada a mig escriure,
rodant per l'hemisferi l'astre d'or;
encara s veia l poncelló somriure
que ja sos llavis descloïa en flor.

I per la verda i per la blava esfera
brollaven les idees de son dit,
com florida d'una altra primavera
que enjoiava l verger de l'infinit.

De celistia i de llum deixava rastre
recorrent çà i enllà la creació,
i cada vers se convertia en astre,
cada estrofa en brillant constelació.

I cada sol deixava per estela
sa lletra d'or o clausula d'argent,
i l'angel i l'aucell sa canticela
ací en la pols o dalt del firmament.

I l'univers era un immens salteri
que, ferit per un estre sobirà,
la musica adollant per l'hemisferi,
ressonava en els dits de Jehovah.

Vora l breçol de l'home que naixia
quan el poema de set cants fini,
entre onades de llum i d'armonia
Déu mateix en sa gloria s'aplaudí.